

СТАНОВИЩЕ

от проф. д-р Снежана Христова Николова

относно дисертационен труд на тема „Лингвистичен подход в изследването и програмата при логопедична работа при заекващи на 6 – 7-годишна възраст” за придобиване на образователна и научна степен „доктор” в област на висше образование 1. Педагогически науки, професионално направление 1.2 Педагогика (Специална педагогика)

Докторант: Цветелина Николова Петрова

Научен ръководител: проф. д.м.н. Радослав Иванов Райчев

1. Актуалност на проблема

Темата на дисертацията е посветена на твърде сложно и значимо явление – заекването. Независимо, че става въпрос за говорен феномен познат от древността, все още редица основни и важни аспекти за същността и механизмите на това нарушение на речево-комуникативната функция не са решени. Съществуват многобройни теории за типологията и механизмите на заекването. Липсва цялостен теоретичен модел на неговите централно-нервни механизми. Оскъдни са проучванията и върху лингвистичния аспект на нарушенията на говорното изказване при заекващи.

Докторантката разработва един социално значим проблем. Затова и търсенето на ефективни методи и похвати за коригиране на заекването е съвременна и важна задача.

2. Познаване на проблематиката от докторанта

Докторантката демонстрира добро познаване на базисната проблематика. В Глава I Литературен обзор е представен научно-теоретичен анализ на явления като: език и реч и отношението между мислене и реч. Посочени са факторите, влияещи върху развитието на речта в предучилищна възраст. Коректно са разгледани патогенезата и етиологията на заекването като е обърнато внимание както на ролята на мозъчната асиметрия при заекване, така и на известните теории за причините и развитието на това нарушение.

Прави впечатление, че в дисертационния труд са представени схващанията не само на български учени, но и на редица чужди автори, разработващи проблемите свързани със същността на заекването, физиологичните му механизми, методите и

похватите за корекцията му. Анализът на научната литература свидетелства за редица нерешени въпроси, част от които са мотив за разработката на настоящата дисертация.

Общият брой литературни източници е 164, от които 53 на кирилица и 111 на латиница.

3. Характеристика на дисертационната разработка

В количествено и структурно отношение представеният дисертационен труд напълно отговаря на изискванията за докторска дисертация.

Дисертацията е представена в Увод, Три глави, Обсъждане, Изводи, Приноси и Библиография. Използван е стандартен формат на страниците, всичко 156 страници текст на дисертацията и 16 страници с 6 приложения, в които са поместени оценки по Гудинъф – тест; протокол за изследване на гнозис – зрителен (предметен, цветови и симултантен), слухов (предметен и речеви); тактилен, пространствен и соматогнозис; праксис; изследване на импресивната и експресивната страна на речта; илюстрации и текстове, използвани при изследването.

4. Методика и организация на изследване

Описанието, структурата и процедурата на изследователската програма са представени във втора глава елегантно и коректно, и логично следват от литературния анализ в първа глава. Изведени са четири хипотези – за евентуален езиков дефицит в резултат от нарушенията в плавността на речевото изказване; за по-кратки преразкази на заекващите; за по-ниско процентно съдържание на частите на речта и за по-ниски стойности на средната дължина на синтагмата в сравнение с децата в норма. Целите и задачите на изследването кореспондират с поставените хипотези.

В изследването са включени общо 60 6-годишни деца от четири детски градини от гр. Русе. 30 от тях (експериментална група) са с психогенно заекване и 30 (контролна група) са деца в норма. Всички деца са изследвани индивидуално в два сеанса: първият сеанс е за изследване на импресивна реч и гнозис, а вторият сеанс – за изследване на експресивна реч и праксис.

Логически прецизно и в детайли е очертана структурата на изследването. Представени са методите на изследване и идентификационните критерии, съответстващи и подходящи за поставените цели, задачи и хипотези. Приложен е план за факторен експеримент от типа 2.2.2 – независими фактори: поредност на изследването; пол и заекване с по две равнища.

В трета глава – Резултати от изследването, г-жа Петрова успява да получи достоверни доказателства за издигнатите хипотези. Анализът на резултатите от

изследването е представен на количествено ниво, в таблици, графики и фигури, отразяващи статистически достоверните данни и е компетентно интерпретиран.

Респектира поместеното след трета глава Обсъждане, със сериозността и задълбочеността на разсъжденията на докторанта. Тук не само са обобщени резултатите от проведеното изследване и по категоричен начин са защитени изведените във втора глава хипотези. Получените резултати са съпоставени с данни от изследвания на изявени учени, работещи по аналогична проблематика. Дадено е обяснение и на редица противоречиви данни от проведеното изследване.. Нещо повече, изведени са и две предположения относно наличието на аналогични лингвистични девиации в говоримия български език и говоримия английски език.

Изводите от изследването са логически обосновани.

5. Приноси на дисертационния труд

Приносите могат да се обобщят в две групи:

✓ Приноси с теоретичен характер – предложен е лексичен материал, чрез който се установява влиянието на определени фактори върху речезвуковата продукция у заекващи. Статистически се доказва влиянието на тези фактори върху средната дължина на синтагмата и върху дължината на преразказа.

✓ Приноси с приложен характер – представените данни могат да намерят приложение в работата на логопедите с деца със заекване като се подбира подходящ лексичен материал и се акцентира върху артикулацията на съгласните звукове и върху дишането в процеса на корекционната терапия.

6. Публикации по темата на дисертационния труд

Авторката е представила 4 публикации по темата на дисертационния труд – 2 статии в списание „Специална педагогика“ и 2 статии в списание „Педагогика“ в периода 2002 – 2003 г. Добре би било да има публикации по разглеждания проблем и в последните години.

7. Оценка на автореферата

Авторефератът точно и адекватно отразява представения дисертационен труд.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Разглежданият дисертационен труд е оформен с прецизност, научна вещина и силна насоченост към практиката. Научните резултати, постигнати в него са важни за развитието на специално-педагогическата и в частност на логопедичната теория и практика.

Оценката ми за дисертационния труд, автореферата и научните приноси и

публикации е положителна. Дисертационният труд напълно отговаря на изискванията на ЗРАСРБ и на Правилника за прилагане на ЗРАСРБ.

Постигнатите резултати ми дават основание убедено да предложа на Уважаемото Научно жури даде положителен вот за присъждане на образователната и научна степен „доктор“ на ШУ „Еп. Константин Преславски“ в областта на висше образование 1. Педагогически науки, Професионално направление 1.2. Педагогика (*Специална педагогика*) на Цветелина Николова Петрова.

02.06.2016 г.

гр. Шумен

проф. д-р Снежана Николова